

Dalībnieka kods:	
------------------	--

Valsts izglītības satura centrs

Vaļņu iela 2, Rīga, LV - 1050, tālr. 67216500, fakss 67223801, e-pasts visc@visc.gov.lv, www.visc.gov.lv

Latviešu valodas un literatūras 50. olimpiādes uzdevumi 5.-6. klasei 2. posms

Labdien, jaunieši, 50. latviešu valodas un literatūras olimpiādē! Olimpiāde veidota divās daļās:

1. daļā – jautājumi, kas saistīti ar Imantu Ziedoni, valodu un literatūru.
2. daļā – vēstule.

Pirms veicat uzdevumus, rūpīgi iepazīstiet uzdevumu nosacījumus! **Atbildēs, kur jāieraksta teksts, ievērojiet pareizrakstību!**

Vēlam veiksmi un radošus panākumus!

1. daļa (48 punkti)

1. Imanta Ziedoņa portrets redzams gan uz pastmarkas, gan monētas u.c. Tajos akcentēti viņa mati. Viņš teicis, ka matus vajagot kā antenas, tos nedrīkst griezt pārāk īsus, jo vajag saikni ar kosmosu.

Norādi, kura no personībām ir Imants Ziedonis?

- 1. Imants ziedonis
- 2. Imants Ziedonis
- 3. Imants Ziedonis

Dalībnieka kods:	
-------------------------	--

2. Fonda *Viegli* piekšsēdētāja Žanete Grende stāsta: "Mūsu svētku gada simbols attēlots ar matemātikas formulu, kas, protams, neierasti, bet tādu mēs redzam Imantu Ziedoni." 2023. gadā bija virkne pasākumu, kas veltīti dzejnieka jubilejai.

Imants Ziedonis
 $\sqrt{4} + (8 \cdot 10) + 8$

Cik gadu Imantam Ziedonim būs 2024. gada 3. maijā?

Atbildi raksti ar skaitļiem! _____

3. Rīgā Ziedoņa klases ietvaros ir izveidota izlaušanās istaba, kurā var iepazīt gan I. Ziedoņa personību, gan pasakas.

Kā sauc grāmatu, pēc kuras veidota izlaušanās istaba?

_____

4. Imants Ziedonis teicis: "Es gribu muzeju kā mūzu māju, kur cilvēki nāk laiku pavadīt attīstībā, jēgpilnās sarunās un jaunradot."

Kā sauc Imanta Ziedoņa vasaras māju Murjāņos? _____

5. Svītriņas vietā ieraksti trūkstošo vārdu I. Ziedoņa citātā!

<i>daiļa</i>	<i>dižena</i>	<i>mierīga</i>	<i>skaista</i>	<i>brīnumskaista</i>
--------------	---------------	----------------	----------------	----------------------

Fonds "Viegli" ir izveidots 2010. gada pavasarī, lai īstenotu fonda patronam - dzejniekam Imantam Ziedonim tuvu misiju: "Latvija ir _____ zeme, bet skaistajam jāpalīdz parādīties." Fonda mērķis ir atbalstīt un veicināt jaunradi Latvijā, veicinot

Dalībnieka kods:	
-------------------------	--

I. Ziedoņa ideju īstenošanos, vērtību turpināšanos un veidojot sabiedriskus projektus, kas atklāj Latvijas dabas un kultūras vērtības.

6. Imants Ziedonis ir dažādu atziņu, domu graudu autors, arī šī.

Pārraksti atziņu, attēlu vietā liec atbilstošus vārdus!

nav svarīgi, svarīgs ir

7. 2023. gada 11. maijā Latvijas Banka izlaida sudraba kolekcijas monētu "Zvaigžņu puteklī", kas veltīta izcilajam latviešu kultūras darbiniekam Imantam Ziedonim.

Monētas reversā ir redzams cilvēks, kas lasa grāmatu. **Izvēlies un norādi, kurš no žanriem ir raksturīgs Imantam Ziedonim!**

- stāsts
- romāns
- miniatūra
- epifānija
- luga
- eseja

Dalībnieka kods:	
-------------------------	--

8. 20. gadsimta 70. gados notika zili brīnumi, jo ievērojamām personām uz jubilejām dāvināja visādus zvērus, piemēram, Raimondam Paulam - sivēnu. Arī Imantam Ziedonim uzdāvināja kādu dzīvnieku, kam viņš deva vārdu **Portifijs Eksprompt Pik-Niks Pontefilando**.

- ✓ *Dzīvnieks piedalījies izrādē "Ziedonis un Visums".*
- ✓ *Starp I. Ziedoņa dzīvesbiedres rotaļu lāču kolekciju bija arī šis dzīvnieks, kuru dzejniekam uzdāvināja G. Priede, teikdams, ka viņš neesot vēl izaudzis līdz lācim*
- ✓ *Citāts no epifānijas, kas veltīta uzdāvinātajam dzīvniekam: " Un izdzina no manis ..., un nu man ir bail no puļķa ribās. Ak, ... dienas! Kad manai sirdij bij lielas ausis un spītība kā atslēga liela pieslēdza mani pie vietas - pie tā es stāvu, uz tā es palieku, sitiet nost!"*

Nosauc dzīvnieku, kuram dots vārds Portifijs Eksprompt Pik-Niks Pontefilando?

Atbilde: _____

9. *Es esmu rūsgani sarkanbrūns, biezu spalvu, zāģu skaidām pildīts lācis. Draugi saka, ka man ir gudras acis un laba sirds, pats labi zinu, ka esmu apķērīgs lielu ķepu īpašnieks. Turklāt starp zāģu skaidām manā galvā slēpjas neskaitāmi daudz stāstu, ar kuriem labprāt dalos.*

Kā mani sauc? _____

10. Tu esi iepazinies ar vismaz desmit Imanta Ziedoņa literārajām pasakām.

Aplūko attēlus, kurus rakstnieks ir personificējis.

Dalībnieka kods:	
-------------------------	--

Tekstā minēts priekšmets, kas darbojas kādā no pasakām. Ieraksti pareizās pasakas nosaukumu tam atvēlētajā vietā!

Imanta Ziedoņa literārajās pasakās darbojas daudz tēlu, kam tiek piešķirtas neparastas spējas, kā jau tas ir pasakām raksturīgi. Viens no priekšmetiem ir uzpirkstenis, kas tiek pieminēts literārajā pasakā _____ . Nevar cilvēki iztikt arī bez nagu vīlītes - arī nagiem nepieciešama uzraudzība un kopšana. Tādēļ svarīgais instruments darbojas literārajā pasakā _____ , kur tam atvēlēta būtiska loma. Arī matu sprādzei ir sava nozīme pasakā _____ , kurā ir gūstamas daudzas atziņas, kas noderīgas gan lielajiem, gan mazajiem.

<i>Uz pasaka</i>	<i>Pasaka par smalku žogu</i>	<i>Pasaka par nagu melnumiem</i>
<i>Pasaka, kurā spēlējās</i>	<i>Raibā pasaka</i>	<i>Putekļa briesmīgie piedzīvojumi</i>
<i>Pasaka par pogu</i>		

11. Izlasi skaidrojumu, kas ir literārā pasaka! Ieraksti atbildē izlaistos vārdus! Vārdu saraksts atrodas zem teksta.

Literārā pasaka ir parasti neliels _____ darbs, kam pamatā _____ notikumi un varoņi. Te viss tīši radīts kā dzīvē neiespējams brīnums. Cilvēkiem nereti tiek piedēvētas _____ spējas. Literārās pasakas sacerējuši konkrēti _____. Viņi liek pasaku tēliem piedalīties cilvēku ikdienas dzīvē vai ikdienišķām lietām piešķirt _____ .

<i>līrikas</i>	<i>autori</i>	<i>dabiskas</i>	<i>fantastiski</i>	<i>lieliskas</i>	<i>neparastumu</i>	<i>prozas</i>	<i>pārdabiskas</i>
----------------	---------------	-----------------	--------------------	------------------	--------------------	---------------	--------------------

12. Sameklē vārdam pareizo skaidrojumu!

Dalībnieka kods:	
-------------------------	--

Ieraksti kārtas numuru atbilstošam skaidrojumam!

1.	peņģerots		ļauri, naidīgi skatīties
2.	uzputenis		uzpirkstenis
3.	uzglūnēt		iegūt (ko vēlamu, derīgu), arī uzvarēt (kādu, ko)
4.	gaume		saldais ēdiens, kas gatavots, parasti, no mannas biezputras vai olas baltuma un augļu, augļu sulas masas, uzputojot to
5.	vinnēt		apavu krēms, arī speciāls krēms rupjas ādas zābaku kopšanai
6.	zābaksmērs		skaistuma izpratne; spēja uztvert un vērtēt skaistumu
7.	drausmīgs		tāds, kas izraisa lielas bailes, šausmas, arī lielu riebumu, pretīgumu

13. Izlasi "Pasakas par nagu melnumiem" rindkopu un izpildi uzdevumus!

Pie Jura šie dzīvo bagāti, ceļ pat siltumnīcas, krāj naudu krājkasē. Utubungas Skopulis pat pirksot vieglo mašīnu un tad brauksot apkārt pa pasauli, mušu mēslus vākdams. Bet Zeltnešēja Skopulis krājot putekļus, kas no gredzeniem noberžoties. Reizēm viņš pat redzēts ar mazu nazīti kasām no gredzena nost zelta skaidiņas. Bet Juris neliekas ne zinis. Nu jau viņam Skopulis esot ievācies arī vienā ausī. Stādīšot tulpes! Tāpēc es domāju - cik es runāju no šīs puses, Juris slikti dzird. Drīz Skopulis uzcelš ausij sētu priekšā un Juris nekā vairs nedzirdēs.

- Juris norobežosies no citiem.
- Juris nekā vairs nedzirdēs.
- Juris vairs nesadarbosies ar citiem.
- Jurim būs jāiet pie ārsta, jo sāpēs ausis.
- Juris būs kļuvis vienaldzīgs pret visu.
- Juris arī dzīvos bagāti.

Atšifrē, kuri cipari atbilst pasakas rindkopā minētajiem un arī pārējiem pirkstiem plaukstā!

Krējumlaiža ir _____ pirksts.

Utubunga ir _____ pirksts.

Zeltnesējs ir _____ pirksts.

Indriķis ir _____ pirksts.

Bet Pakaļtecītis _____ pirksts.

14. Atzīmē ar krustiņu, kuru tēlainās izteiksmes līdzekli literārajā pasakā *Pasaka par smalku žogu* izmantojis Imants Ziedonis!

Meteorīti sāka krist - lielāki un maziņāki - katru dienu. Viens trāpīja vienīgajai plūmei, kas tovasar kociņā bija, un maziņš tāds ieskrēja kurmjā rakumā, izsiedzams kurmim zobu.

- metafora
- salīdzinājums
- hiperbola (pārspīlējums)
- personifikācija

15. Kurā no teikumiem *nekā* lietots salīdzinājuma veidošanai?

- Uzpirkstenis ieklausījās – tiešām nekā, nekā nedzirdēja.
- Vai ciemos ir labāk nekā mājās?
- Varbūt pļava zied skaistāk, nekā ūdens zied.

Dalībnieka kods:	
-------------------------	--

16. Atzīmē, kuru tēlainās izteiksmes līdzekli literārajā pasakā *Pasaka par smalku žogu* izmantojis Imants Ziedonis!

Tamboradatas tiešām atnāca šad tad ciemos un tiešām bija labi audzinātas: nekad neskrāpējās ar dakšiņu pa šķīvi, teica “es atvainojos!”, kad kamolam burkšķēja vēders, un šķaudīja tikai rozā vilnas pušķītī.

- metafora
- salīdzinājums
- hiperbola (pārspīlējums)
- personifikācija

17. Ieraksti teikumā pareizi uzrakstīto vārdu!

Kad es no rīta gāju puķes liet, tur puķuzirņos bija ielīduši septiņi _____
iesmi - par turētājiem.

<i>šašliku</i>	<i>šašliku</i>	<i>šašliku</i>	<i>šaslikku</i>
----------------	----------------	----------------	-----------------

18. Ieraksti teikumā pareizo vārda formu!

Mazās, bezkaunīgās nagu vīlītes vienkārši izlīda kā vīķītes cauri _____ tīklam
un bakstījās gar maniem ķirbjiem.

<i>dzelža</i>	<i>dzelzs</i>	<i>dzelzu</i>	<i>dzelžu</i>
---------------	---------------	---------------	---------------

19. Izlasi fragmentu. Aiz izceltā vārda norādi tā vārdšķiru!

Un es **jums** (_____) saku (_____), ka no
magnētu bezkaunības un knīpstangu **nepatikšanām** (_____) jūs
nevarat aizbēgt ne aiz kādiem dzelzs žogiem - viņi līdīs vēl **vairāk**
(_____).

20. Izvēlies no piedāvātajiem atbilžu variantiem pareizo nozīmi vārdam *vamzis* un ieraksti daudzpunktes vietā!

Es pazinu kādu Feju, kura skaisti tamborē. Pats es esmu vairāk no dzelzs un valkāju tikai dzelzs vamžus un bruņukreklus - pašam man neko notamborēt nevajag.

Atbilžu varianti:

- ✓ bruņas
- ✓ tamborēta jaka
- ✓ biezs džemperis
- ✓ kreklis
- ✓ adīts T kreklis

Vamzis ir _____

21. Izlasi teikumu un nosaki tā uzbūvi!

Un piebrauca pilna sēta ar mašīnām, krāniem, krāmiem un instrumentiem, un skafandros tērptiem vīriem un urkšķēja, rūca un rakās, un aizveda visus caurumus beidzot ar visiem dzelzs putekļiem līdzī un kausētu zemi.

- Salikts pakārtots teikums
- Salikts sakārtots teikums
- Vienkāršs nepaplašināts teikums
- Vienkāršs paplašināts teikums

22. Izcelto vārdu uzraksti vienskaitļa nominatīvā!

Man kājās ir saksaula* tupeles un galvā **drāšu** mice.

Atbilde: _____

saksauls = neliels koks vai krūms (Āzijas tuksnešos vai pustuksnešos) ar posmainiem, trausliem zariem, zvīņveida lapām.

23. Izraksti no teksta fragmenta darbības vārdu, kas lietots savdabīgi!

Vakar pat – atnāca trīs durvju rokturi un sāka rokturēties gar manām durvīm. Tad atvilkās kāds pārdedzis elektrības korķis un, neatradis, kur ieskrūvēties, iegriezās manā tintnīcā. Es nevaru arī savas putupelītes (man ir putupelītes no putukrējuma) laist pastaigāties: pa manu zāli slaistās sanākuši nolietoti bārdas dzenamie asmenīši.

Atbilde: _____

24. Izraksti no teksta fragmenta salikteni, kas darināts no diviem īpašības vārdiem!

Vārdu izraksti tādā pašā formā, kurā tas lietots tekstā!

Viņi pie tevis nenāks. Ja nu vienīgi tās divas tamboradatas, bet viņas ir ļoti smalkjūtīgas un nekad neklausās skaļu mūziku. Piesargies, kad viņas atnāk, uzgriezt uz skaļāko - viņas var nomirt.

Atbilde: _____

25. Izlasi tekstu un izraksti vienu vārdu, kas atveido zvana zvanīšanu!

Aizgāja Uzpirkstenis pie Zvana. Bet Zvans – dam! un dirn! – nevarēja – dam! un dirn! dam! – neko pateikt. Zvanam – vam! un bam! – nebija laika. Zvans – bam! – bija radīts – bam! – zvanīšanai.

– Un kur tu te gadījies – dam! dam! – tev bija jāsargā pirksts – dam! – tu – dam! – kur tu – dam! – tā vazājies – dam! drram! Redzi, man svētki jāzvana – dam! – un ugunsgrēki – dirn! dam! – un stundas man jāsit, un man nav – dam! damm! – man nav laika, ej tu atpakaļ, strādā savu darbu! Re, kā Mārīte pirkstu bez tevis tu dirn! tu dam! – sadūra – dirn! dam! Ko tu domā galu galā – gam! bam! dam!

Atbilde: _____

Dalībnieka kods:	
------------------	--

Valsts izglītības satura centrs

Vaļņu iela 2, Rīga, LV - 1050, tālr. 67216500, fakss 67223801, e-pasts visc@visc.gov.lv, www.visc.gov.lv

Latviešu valodas un literatūras 50. olimpiādes uzdevums 5.–6. klasei
2. posms

2. daļa. Vēstule (28 punkti)

- Izvēlieties vienu no piedāvātajiem vēstules satura variantiem!
- Izdomā arī sev neparastu vārdu (pseidonīmu), ar kuru vēstuli parakstīsi!
- Uzraksti vēstuli (180-250 vārdu)!
- Vēstulē izmanto ne tikai savus lasītāja iespaidus, savas atmiņas un fantāziju, bet arī tieši vēstulei raksturīgos valodas un teksta noformējuma noteikumus!

(Ja tekstā būs 100 vārdu vai mazāk par 100 vārdiem, tad vēstule netiks vērtēta.)

Vēstules satura varianti (jāizvēlas tikai viens no tiem).

1. Vēstule savam bērnības nedarbam
2. Vēstule savam bērnības sapnim.
3. Vēstule kādai no savas bērnības krāsām.

Pirms darba atdošanas vēlreiz pārbaudi, vai parakstīji vēstuli ar paša izdomātu pseidonīmu!

Uzmetums.

Dalībnieka kods:	
-------------------------	--
